

Тема 4. Культурно-філософська антропологія. Структурна антропологія. Діалогічна антропологія

1. Культурно-філософська антропологія

Представники: **Е. Ротхаккер** (1888-1965).

Роботи: «Філософська антропологія», «Прошарки особистості».

Концепція Е. Ротхаккера спирається на вчення Дільтея.

Людина розуміється як істота, в основі природи якої лежить діонісійське начало.

Е. Ротхаккер порівнює людину і тварину:

– Тварина живе в оточуючому її середовищі. Це оточуюче середовище їй виділяє природа і важливою характеристикою є те, що у всіх представників одного і того ж виду тварин одне і теж саме оточуюче середовище.

– людина ж від народження зустрічається з об'єктивною реальністю, яка виступає для неї неосвоєною, чужою. Людина зобов'язана реагувати на вплив оточуючого світу. Людина спонукається до дії необхідністю виживання, вона олюднює світ. З'являється світ культури – результат особистої діяльності людини. Кожна група людей виділена за національним, професійним, віковим принципом має свій культурний світ.

– людина виступає як культурно споглядальна істота. Жодна група не може претендувати на те, що її світ культури є всезагальним.

2. Структурна антропологія

Еволюція структуралізму:

1 етап – виникнення (20-50 рр. ХХ ст.), виникає в лінгвістиці. Ф. Соссюр публікує свою базисну роботу «Курс загальної лінгвістики».

2 етап – розмежування структуралізму, втрата ним своєї ваги, авторитету, самостійного статусу.

Представники: **М. Фуко, Ж. Піаже, Ю. Лотман.**

Суть структуралізму: вивчення структур. Усе існуюче має систематичний характер. Елементи системи, взаємодіючи, забезпечують її функціонування.

1. Ідея про домінуючу роль відносин в системі, а не особливостей елементів системи.

2. Ідея переваги синхронії над діахронією (дослідження синхронічне – це дослідження системи в даний момент тобто в статиці, діахронічне дослідження – це дослідження системи в динаміці). Особливо важливим є це правило при дослідженні швидко змінних систем.

Представник: **К. Леві-Стросс**. Основні роботи: «Структурна антропологія», «Елементарні структури спорідненості», «Первісна думка».

К. Леві-Стросс, полемізуючи з Ж.-П. Сартром з приводу його роботи «Екзистенціалізм – це гуманізм», дійшов висновку, що екзистенціалізм – це поверхневий гуманізм, оскільки свобода трактується Сартром як свавілля. К.Леві-Стросс стверджує, що необхідно побачити фактори необхідності.

1. Принцип антропологічного сумніву. Кожен філософ, який претендує на вивчення людини, повинен керуватися цими правилами, визнати свої знання про людину неповними, поверхневими, а, отже, неправильними.

2. Готовність піддати сумніву свої висновки.

3. Готовність відноситися до людини як до достойної уваги, прийняти її систему цінностей, тобто вивчити людину з середини.

3. Діалогічна антропологія

Засновник: **М. Бубер** (1878-1965).

Роботи: «Я і Ти» (1922), «Проблема людини», «З історії діалогічного принципу». В формуванні своєї концепції спирався на ідеї Ф. Ніцше, Л. Фейєрбаха.

М. Бубер виступав проти монологізму в розумінні людини. Виділяв два типи монологізму :

А) монологізм у вигляді індивідуалізму;

Б) колективістське розуміння людини. Порочність цього підходу Бубер бачив в тому, що людина розуміється як частина колективу: суспільне (колективне) домінує на людиною. Цей підхід не розкриває діалогічності людини.

М. Бубер відстоював ідею діалогічності буття людини.

Людина є відносини. Всі відносини між людьми зводяться до наступного:

1) я-воно

2) я -ти

Це ті протилежні типи відносин, в які тільки і може вступати людина.

Я-ВОНО – це монологічне відношення. Це ті відносини, коли людина сприймає оточуюче її буття лише в якості безособових предметів і речей для утилітарного використання, контролю, експлуатації. При такому типі відносин люди живуть поряд, але не разом, це монадне буття. Люди говорять самі з собою, чують тільки себе. Це світ не особистостей, а індивідів.

Я-ТИ – діалогічне відношення. Коли людина Я зустрічається з іншим - ТИ. В цьому випадку, відношення одного до іншого виникають, якщо є живий інтерес один до одного. Таке відношення дає людині єдиний доступ до Бога. Виникають осередки індивідуальних і неповторних людей.